

*View Over the Balkan Peninsula
Поглед над Балканите*

„ОСНОВИТЕ НА МИРА“ ОТ 19/31 ЯНУАРИ 1878 Г. – ПЪРВОТО РУСКО-ТУРСКО СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА (ИЛИ ЗАЩО САНСТЕФАНСКИЯТ ПРЕЛИМИНАРЕН ДОГОВОР НЕ Е НАЧАЛОТО НА НОВА БЪЛГАРИЯ)

Петко Ст. Петков

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Резюме. В тази статия е публикуван на български език текстът на протокола за приемане на предварителните „Основи на мира“, подписан от представители на Русия и Османската империя на 19 януари 1878 г. в Одрин. Анализът на документа показва, че това е първото междудържавно споразумение в края на Руско-турската война от 1877 – 1878 г., което предвижда създаването на автономна българска държава (Княжество България). Границите на Княжеството се определят според принципа на мнозинството от българското население, но не могат да бъдат по-малки от границите, определени от Цариградската конференция на Великите сили през 1876 г.

Keywords: Russian-Turkish War 1877 – 1878; “Bases of Peace”; preliminary Treaty of Peace between Russia and the Ottoman Empire in San Stefano; principality of Bulgaria

Руската дипломатия подготвя условията за евентуално примирие още преди падането на Плевен в края на 1877 г. Проектът, изготвен от началника на дипломатическата канцелария при Щаба на действащата армия А. И. Нелидов на 10/22 ноември 1877 г., е обсъден на специален военен съвет в присъствието на император Александър II и главнокомандващия руската Дунавска армия великия княз Николай Николаевич. На този съвет в Пордим е решено, ако Турция поиска мир, преговорите да се водят в руската Главна квартира, а спирането на военните действия да стане едновременно с подписването от турска страна на руските условия за примирие. Утвърденият от Александър II на 27 ноември / 9 декември 1877 г. проект за условията на мира е изпратен за сведение на руските партньори от Съюза на тримата императори – германския император Вилхелм I и австро-унгарския император Франц-Йосиф. По-късно първоначалният текст е

редактиран и изпратен на главнокомандващите на руската Дунавска и Кавказка армия като „Инструкция на Александър II от 17/29 декември 1877 г. за условията, при които ще се водят преговорите с турските пълномощници за сключване на примирие“ (Osvobozhdenie Bolgarii, 1964: 379 – 381; Petkov, 2008: 88 – 90). Тази инструкция е основата, върху която се провеждат и първите преговори за примирие в Казанлък на 8/20 и 9/21 януари 1878 г. Първоначалната неотстъпчивост от турска страна е преодоляна след януарското настъпление на руските войски. В 18.00 часа на 19/31 януари 1878 г. в Главната квартира на действащата руска армия в Одрин главнокомандващият Н. Николаевич и пълномощниците на султана подписват „Протокол за приемане на предварителни Основи на мира между Русия и Турция“, повече известен като „Основи на мира“ (виж приложението). След час е подписано и примирие, слагащо край на военните действия и определящо демаркационната линия между руската и турската армия. Текстът на „Основите на мира¹⁾“, приети от турската страна на 19/31 януари 1878 г., не е достатъчно известен на широката читателска аудитория. За разлика от предварителния Санстефански мир (19.02/03.03.1878 г.) и Берлинския договор (1/13.07.1878 г.), които се включват във всеки документален сборник и се коментират в повечето очерци за войната, принципните договорености между Русия и Турция, приети и подписани в Одрин на 19/31.01.1878 г., не се споменават често. Това налага публикуването им отново, този път в превод от руски на български език.

Целта на настоящата статия, освен публикуването на „Основите на мира“ на български език, е и да анализира постановленията, съдържащи се в документа, с оглед правилния отговор на важния въпрос в кое международно споразумение в края на войната от 1877 – 1878 г. за първи път се предвижда създаване на Българско княжество върху цялата национална територия.

Пренебрежителното отношение към „Основите на мира“, приети от турската страна на 19/31 януари 1878 г., особено на фона на историографската апологетика за санстефанските прелиминарии, е несправедливо. Резултатите от това първо следвоенно споразумение неоснователно се омаловажават или направо се пренебрегват. В значителна част от съвременната историческа книжнина цялата драматична история на изхода от войната (януари – юли 1878 г.) продължава да се свежда до апотеозно възхваляване на санстефанския мир. На фона на така създадената виртуална санстефанска „реалност“ безсилието на Русия да съхрани съществуващото само на карта българско национално единство, се оправдава с целенасочената политика на западните велики сили за разпокъсване на българските земи. Стига се дотам в сериозни академични издания да се твърди, че Северна Добруджа е отстъпена на Румъния с чл. 46 на Берлинския договор независимо

от същественото обстоятелство, че в този случай великите сили само потвърждават това, което Русия вече е наложила със Санстефанския договор (чл. 19) и е предвидила като възможна „цена“ за връщането на Южна Бесарабия още в края на 1877 г.²⁾ Според същия автор едно от съображенията за това решение на Берлинския конгрес „било желанието на капиталистическа Европа да раздели териториално създаденото Княжество България от неговата освободителка“ (Bozhinov, 1991: 412).

1. Още в първия член на „Основите на мира“ се постановява едно принципно положение, към постигането на което преобладаващата част от българското общество се стреми през последните две десетилетия, предхождащи войната: *„България в границите, определени в съответствие с принципа на мнозинството от българското население, които в никакъв случай не могат да бъдат по-малки от границите, определени от Цариградската конференция, ще бъде преобразувана в автономно княжество, плащащо данък, с национално християнско правителство и местна милиция. Отомански войски няма да бъдат разполагани повече там“* (виж приложението). Изворите ясно показват, че през 60-те и 70-те години на XIX век (и най-вече в месеците след Априлското въстание 1876 г.) преобладаващата част от българската общественост се стреми и намира за нормално на първо време да се постигне пълна политическа автономия на повечето български земи и населения, макар и при известна зависимост от султана (Petkov, 2003: 181). Недвусмисленият текст в този първи член е старата руска позиция, с която Н. Игнатиев започва преговорите с английските си опоненти в дните, предшествващи официалното откриване на Цариградската конференция в края на 1876 г. (Kosev & Doynov, 1988: 105). Такова положение е принципно нежелано и от Лондон, и от Виена, но до известна степен е аргументируемо. Границите на Българското княжество според „Основите на мира“ съвпадат с признатия от султана диоцез на Екзархията (1870 – 1874 г.). Същата територия (екзархийският диоцез) е включена в двата автономни български вилаета и според общите решения на великите сили на Цариградската конференция. Но в одринските „Основи на мира“ през 1878 г. липсва вътрешната меридианна линия север-юг, разделяща признатите от султана и от великите сили през 1876 г. български земи на две части. Това отклонение от общите договорености в Цариград от края на 1876 г. (налагането със сила на които е официалната мисия на Русия в тази война) никак не се харесва на Великобритания и на Австро-Унгария, но е напълно естествено от руската гледна точка на победител, а и съвпада с българските национални интереси. Нещо повече – това отклонение би било по-защитимо, по-реалистично да стигне до макар и ревизирано утвърждаване от великите сили на предстоящия им общ конгрес, защото почива на *общото им съгласие, че именно това са границите на българската нация*. Тук особено важно е да не се забравя, че

в границите на цариградските два автономни български вилаета от 1876 г. не се включва излаз на Бяло море за разлика от широкия и удобен излаз на същото море за окупираното от руски войски Българско княжество, предвиден в Санстефанския предварителен договор, който особено не се харесва на западните велики сили. Много по-невероятно е да се предполага, че начертаните от Н. Игнатиев санстефански граници, които (това вече всички признават, макар и с неохота) не съвпадат нито с екзархийския диоцез, нито с границите на цариградските два вилаета³⁾, ще се приемат от другите велики сили на предстоящия конгрес. При това санстефанските граници на Българското княжество удовлетворяват предимно руските държавни цели, те не съвпадат с българския национален идеал. Именно защото е идеал, той включва във формулата „България, Тракия и Македония“ всички български земи. Макар и непълна фактическа реализация, в териториален аспект българският национален идеал намира в създаването на Екзархията и обозначаването на диоцеза ѝ (1870 – 1874 г.), както и в признаването от великите сили на същите български екзархийски граници чрез общото им предложение до султана от края на 1876 г. за два автономни български вилаета. Както е известно, санстефанска България не включва поне две български области от екзархийския диоцез, респ. от цариградските два вилаета – Северна Добруджа и Нишко (а освен това Централните Родопи и Източна Тракия), и дори само затова санстефанска България в никакъв случай не може да замества националния идеал (Petkov, 2005).

2. Не може да не се оцени като положително значението на одринските „Основи на мира“ в частта им, предвиждаща признаване независимостта на Черна гора, Румъния и Сърбия. В същия смисъл трябва да се преценява значението и на чл. 4, предвиждащ сериозни реформени преобразования в Босна и Херцеговина и в други османски провинции в посока към предоставяне на административна автономия на тези области (виж приложението).

3. Едно от последните постановления на т.нар. „Основи на мира“ търпи нееднозначна оценка. Според него *„веднага ще започнат преговори в Главната квартира на Негово императорско височество Великия княз и Главнокомандващ между упълномощените от двете правителства за установяване на предварителните условия на мира“* (виж приложението). От този текст става ясно, че още преди подписването на „Основите на мира“ и последвалото примирие руското държавно ръководство възнамерява да не спази обещанията към Австро-Унгария и Англия за неключване на двустранен предварителен договор. От друга страна, логично е да се предположи, че дори да се подпише такъв прелиминарен договор, какъвто е Санстефанският, той би трябвало да не се отклонява съществено от първоначалните „Основи на мира“.

4. По-нататък в „Основите на мира“ се постановява, че след подписването им от двете страни *„ще последва спиране на неприятелските действия между воюващите армии, включително румънската, сръбската и черногорската, за целия период на провеждането на мирните преговори. Главнокомандващите на двете армии в Азия незабавно ще бъдат уведомени за сключеното примирие, което ще преустанови военните действия. Императорското отоманско правителство ще заповяда на отоманските войски, след като примирието бъде подписано, да напуснат крепостите: Видин, Русе и Силистра в Европа и крепостта Ерзерум в Азия. Освен това, руските войски ще имат право да заемат, докато траят преговорите, някои стратегически места, обозначени в условията за примирие, на двата военни фронта“* (виж приложението). Не е известно защо руската страна не е предвидила в „Основите на мира“ освобождаване от турски войски и на крепостите Шумен и Варна. Цитираният текст от „Основите на мира“ би могъл да се тълкува и като възможност тези крепости да бъдат допълнително заети от руски войски като важни „стратегически места“, макар че най-удобният момент за това – подписването на „Основите на мира“ и примирието – е пропуснат от руска страна (Тонев, 1999: 42). Н. П. Игнатиев обвинява директно за този съществен пропуск главнокомандващия Н. Николаевич и началник-щаба на Действащата армия ген. А. Непокойчицки, тъй като подписването на примирието е изцяло от компетентността на Главната квартира (Ignatiev, 1986: 302 – 303, 372, 393, 404). Всъщност оставянето на Шумен и Варна в турски ръце, както основателно отбелязва В. Тонев, е пропуск на цялото руско военно-политическо ръководство. Този въпрос не е решен окончателно и ефикасно и в Санстефанския договор, в който (чл. 8) се предвижда изтегляне на турските войски от България и събаряне на всички стари крепости, но за това не е указан никакъв срок (Тонев, 1999: 43 – 44).

5. Като важни за Русия трябва да се оценят и онези текстове от „Основите на мира“, които гарантират възмездяване на руските щети през войната (чл. 5): *„Високата Порта се задължава да обезщети Русия за военната издръжка и за понесените загуби. Въпросът за формата на това обезщетение – парична, териториална или друга, ще бъде определен по-късно. Негово Величество султанът ще се договори с Негово Величество руския император, за да се запазят правата и интересите на Русия в проливите Босфора и Дарданелите“* (виж приложението).

От анализа на „Основите на мира“ става ясно, че значението на това официално руско-турско споразумение, като стъпка към окончателния изход от войната, е твърде важно. За първи път именно в този исторически документ се говори за създаване на Българско княжество, и то върху принципа на етническото мнозинство. Дори и в минималния си вариант – на основата на решенията на Цариградската конференция от 1876 г. – границите на Кня-

жество България според „Основите на мира“ не се отклоняват от легитимно утвърдените от султана с екзархийския ферман от 27 февруари 1870 г. и с допитванията след това и международноправно потвърдени от великите сили в Цариград през 1876 г. официални граници на българската нация.

В текста на руско-турския „Протокол за приемане на предварителни Основи на мира между Русия и Турция от 19/31 януари 1878 г.“ ясно се постановява волята на победителката Русия васалните на султана балкански княжества Черна гора, Сърбия и Румъния да станат напълно независими.

Това, което засега остава в сферата на научната прогностика, е предположението ми, че ако в следващите месеци Русия беше отстоявала с всички сили одринските „Основи на мира“ и не беше обнародвала имперските си блянове чрез налагането на санстефанските прелиминарии (явяващи се ненужно процедурно повторение и дразнеща западноевропейските велики сили редакция на одринските договорености), може би според окончателния Берлински договор Княжество България щеше да включва и други български земи освен Северна България и Софийско. Одринските „Основи на мира“, макар и нехаресвани от Виена и Лондон заради почти целокупното включване на българското национално землище в новото васално Княжество България, не отблъскваха така западните велики сили, както Санстефанският прелиминарен мир. Известно е, че официално оповестените възражения на Австро-Унгария срещу „Основите на мира“ не се отнасят толкова до съдържанието им, колкото до грубото нарушение от руска страна на договореното в Райхщад (1876) и подписано в Будапещенската руско-австроунгарска конвенция (1877) положение за колективно решаване на изхода от войната (Kosev, 2003: 425 – 426).

Одринските постановления от 19/31.01.1878 г., получили подкрепата на германския император и на канцлера Ото фон Бисмарк⁴⁾, съвпадат с официалната мисия на Русия, отредена ѝ от великите сили в навечерието на войната – да наложи със сила на „непослушната“ Османска империя решенията на европейския концерт от Цариградската конференция за преодоляване на поредната Източна криза чрез предоставяне на автономия на недоволните от османското управление балкански народи.

След подписването на „Основите на мира“ Русия разполага със сериозни аргументи и в полза на допуснатото отклонение от цариградските договорености – премахването на разделителната меридианна линия, разполовяваща българските земи на две области (вилаети). Още в хода на първите преговори за мир, водени в Казанлък в началото на януари 1878 г., авторът на първоначалния проект за условията на бъдещото примирие А. И. Нелидов отговаря на турските възражения срещу премахването на въпросното разделяне на българските земи с аргумента, че то е в резултат от промененото в руска полза разположение на силите в края на войната. Големите страдания и жертви на местното население, както и руските военни успехи, оправдават включването

на признатите от всички меродавни фактори български земи в едно единно, макар и васално на султана, Княжество България (Doynov, 1993: 39).

„Основите на мира“, предложени от победителката Русия и приети от победената Османска империя на 19/31 януари 1878 г., имат важно, основополагащо значение за изхода от войната. Преди всичко те имат това предимство, че са по-защитими в предстоящите след края на военните действия трудни дипломатически преговори между Русия и другите велики сили. Принципът, по който се определят границите на Княжество България в този документ, не се различава от общоприетите от великите сили принципи за границите на българските два вилаета на Цариградската конференция, а това всъщност е признатият от султана, а и от великите сили, диоцез на Българската екзархия (1870 – 1874 – 1876 г.). И обратно – „сваляйки картите си“ чрез санстефанските прелиминарии, предоставящи ѝ възможност за мечтания излаз на топло море през „временно“ окупираното от руски войски Княжество България, Русия ускорява изолацията си сред „европейския концерт“ с оглед предстоящия конгрес и сама затруднява превръщането на военните си успехи в трайни политически резултати.

В този ред на разсъждения отново изниква въпросът – защо руското държавно ръководство се отдаде на увлечението непременно да придобие излаз на Егейско море чрез променените граници на Княжество България според предварителния Санстефански договор, и пропусна възможността да развие в своя полза сравнително по-изгодните изходни позиции за преговорите по сключване на окончателния мирен договор, които създаваше одринското статукво. Едно от възможните обяснения е свързано с важната роля и отдавна установената дипломатическа несъобразителност на руските висши военни (имащи силно влияние и върху императора), които отначало настояват за война реванш срещу Османската империя, а в хода ѝ, и особено след подписването на одринските „Основи на мира“ – за подписване на макар и нетраен, но ярко представящ истинските руски интереси и цели договор с Турция, независимо от предупрежденията, че този акт ще създаде още по-големи затруднения на руската дипломация на бъдещия конгрес.

Що се отнася до поставения в началото въпрос в кое международно споразумение в края на войната от 1877 – 1878 г. за първи път се предвижда създаване на Българско княжество върху цялата национална територия, то категоричният отговор е, че това е Протоколът за приемане на „Основите на мира“, подписан от руски и турски упълномощени представители на 19/31 януари 1878 г. в Одрин. Този важен документ е първото между-държавно споразумение в края на Руско-турската война от 1877 – 1878 г., в което се предвижда създаване на автономна българска държава (Княжество България) с граници, съответстващи на принципа на мнозинството от българското население, които в никакъв случай не могат да бъдат по-мал-

ки от границите, определени от Цариградската конференция на великите сили през 1876 г.

Приложение

Протокол за приемане на предварителни Основи на мира между Русия и Турция

19 (31) януари 1878, Одрин

Предвид предстоящото сключване на примирие между воюващите руски и отомански войски, техни превъзходителства Сервер паша, министър на външните работи на Високата порта, и Намик паша, министър на двора на Негово императорско величество султана, пристигнаха в Главната квартира на Негово императорско височество Великия княз Николай Николаевич, главнокомандващ на руската армия, снабдени с пълномощия от Високата порта. Предложените от Негово императорско височество Великия княз от името на Негово императорско величество Господаря всеруски император Основи на мира, приети от турските упълномощени представители, с общо съгласие бяха изложени в следващите точки:

1. България в границите, определени в съответствие с принципа на мнозинството от българското население, които в никакъв случай не могат да бъдат по-малки от границите, определени от Цариградската конференция, ще бъде преобразувана в автономно княжество, плащащо данък, с национално християнско правителство и местна милиция. Отомански войски няма да бъдат разполагани повече там.

2. Ще бъде призната независимостта на Черна гора. Нейната територия ще се увеличи с площта, завоювана от самите черногорци. Окончателната граница ще бъде определена по-късно.

3. Ще бъде призната независимостта на Румъния и Сърбия. На първата ще се предостави достатъчно териториално обезщетение, а що се отнася до втората, то нейните граници ще бъдат коригирани.

4. На Босна и Херцеговина ще бъде дарено автономно управление с достатъчно гаранции. Подобен род преобразования ще бъдат въведени и в другите християнски области на Европейска Турция.

5. Високата Порта се задължава да обезщети Русия за военната издръжка и за понесените загуби. Въпросът за формата на това обезщетение – парична, териториална или друга, ще бъде определен по-късно. Негово Величество султанът ще се договори с Негово Величество руския император, за да се запазят правата и интересите на Русия в проливите Босфора и Дарданелите.

Веднага ще започнат преговори в Главната квартира на Негово императорско височество Великия княз и Главнокомандващ междуупълномощените от двете правителства за установяване на предварителните условия на мира.

След като настоящите Основи на мира и условията за примирието бъдат подписани, ще последва спиране на неприятелските действия между воюващите армии, включително румънската, сръбската и черногорската, за целия период на провеждането на мирните преговори. Главнокомандващите на двете армии в Азия незабавно ще бъдат уведомени за сключеното примирие, което ще преустанови военните действия. Императорското отоманско правителство ще заповяда на отоманските войски, след като примирието бъде подписано, да напуснат крепостите: Видин, Русе и Силистра в Европа и крепостта Ерзерум в Азия. Освен това, руските войски ще имат право да заемат, докато траят преговорите, някои стратегически места, обозначени в условията за примирие, на двата военни фронта.

Настоящият протокол е съставен и подписан в два екземпляра в Одрин на 19 (31) януари 1878 г.

Подписали: Николай, Сервер, Намик

Публикувано по:

„Правительственный вестник“, № 29, 5/17. 02. 1878 г., с. 1.⁵⁾

NOTES/БЕЛЕЖКИ

1. В повечето български публикации за войната този документ обикновено се нарича „Основания на мира“ – (Косев, Дойнов 1988, с. 322; Дойнов, 1993, с. 66 – 67; Пантев, Глушков, 2008, с. 52). Всъщност на български по-точно е да се говори за „основи на мира“ или по изрза на Г. П. Генов „бази за мира“ (Генов, 1926, с. 345). В превод от руски език „основание“ означава основа, фундамент, база, докато на български език „основание“ има значение на „причина, достатъчен довод за нещо, повод“.
2. В чл. 7 от първоначалния руски проект с предварителните условия за сключване на мирен договор с Османската империя от 29 ноември / 9 декември 1877 г. се предвижда: „В Европа Русия ще има право да се разпорежда с Добруджа и делтата на Дунав и да ги замени срещу частта от Бесарабия, присъединена към Молдова в 1856 г., която ще ѝ бъде върната, включително и Килийския ръкав“ – (Петков, 2008 с. 89).
3. Самият Н. П. Игнатиев признава несъответствието между границите на санстефанска България и тези, начертани на Цариградската конференция и приети от великите сили през 1876 г., т.е. екзархийския диоцез (Игнатиев, 1986, с. 769 – 770).
4. В речта си пред Райхстага Бисмарк заявява: „Различията в очертанията на българските граници между сегашния договор за примирие и Цариградската

конференция са толкова незначителни, че според мен не си струва заради това да бъде нарушен европейският мир“ (Косев, 2003, с. 425, 432 – 435).

5. Текстът на „Основи на мира“ е публикуван още в: „Россия и национально-освободительная борьба на Балканах 1875 – 1878“. М., 1978, с. 359 – 360. Срв.: Hertslet, E. The map of Europe by treaty; showing the various political and territorial changes wich have taken place since the general peace of 1814. With Numerous Maps and Notes“. Vol. IV. 1875 to 1891. London, 1891, № 514, pp. 2658 – 2660.

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА

- Bozhinov, V. Polozhenieto na balgarskoto naselenie v Severna Dobrudzha. *Istoriya na Balgariya*. Т. 7. Sofia: Prof. Marin Drinov [Божинов, В. (1991). Положението на българското население в Северна Добруджа. *История на България*. Т. 7. София: БАН].
- Genov, G. P. (1926). *Iztochniyat vapros. Politicheska i diplomaticheska istoriya*. Chast vtora. Sofia: Prof. Marin Drinov [Генов, Г. П. (1926). *Източният въпрос. Политическа и дипломатическа история*. Част втора. София: Проф. Марин Дринов].
- Doynov, St. (1993). *Rusko-turskata osvoboditelna vojna*. Sofia: SloVD [Дойнов, Ст. (1993). Руско-турската освободителна война. София: СловД].
- Ignatiev, N. P. (1986). *Zapiski (1875 – 1878)*. Sofia: Otechestven front [Игнatieв, Н. П. (1986). *Записки (1875 – 1878)*. София: Отечествон фронт].
- Kosev, K. *Bismark, Iztochniyat vapros i balgarskoto osvobozhdenie 1856-1878*. Sofia: Prof. Marin Drinov [Косев, К. (2003). *Бисмарк, Източният въпрос и българското освобождение 1856 – 1878 г.* София: Проф. Марин Дринов].
- Kosev, K. & Doynov, St. (1988). *Osvoboditelnata vojna i balgarskata natsionalna revolyutsiya 1877 – 1878*. Sofia: Partizdat [Косев, К. & Дойнов, Ст. (1988). *Освободителната война и българската национална революция 1877 – 1878*. София: Партиздат].
- Osvobozhdenie Bolgarii ot turetskogo iga. Dokumenti v treh tomah*. Т. 2. Moskva, 1964, s. 379 – 381 [*Освобождение Болгарии от турецкого ига. Документы в трех томах*. Т. 2. Москва, 1964, с. 379 – 381].
- Pantev, A. & Glushkov, Hr. (2008). *Evropeyski izmereniya na Osvoboditelnata vojna 1877 – 1878*. Veliko Tarnovo: Abagar [Пантев, А. & Глушков, Хр. (2008). *Европейски измерения на Освободителната война 1877 – 1878*. В. Търново: Абагар].
- Petkov, P. St. (2003). *Idei za darzhavno ustroystvo i upravlenie v balgarskoto obshtestvo 1856 – 1879*. Veliko Tarnovo: University Press

[Петков, П. Ст. (2003). *Идеи за държавно устройство и управление в българското общество 1856 – 1879 г.* В. Търново: Св. св. Кирил и Методий].

Petkov, P. St. Balgarskite natsionalni praznitsi i balgarskiyat natsionalen ideal. – *Elektronno spisanie LiterNet*, 17.11.2005, № 11 (72) <http://liternet.bg/publish11/petko_petkov/bylgarskite.htm> [Петков, П. Ст. Българските национални празници и българският национален идеал. – *Електронно списание LiterNet*, 17.11.2005, № 11 (72) <http://liternet.bg/publish11/petko_petkov/bylgarskite.htm> (17.11.2005).]

Petkov, P. St. (2008). Krayat na Rusko-turskata voyna 1877 – 1878 g. – Odrin, San Stefano ili Berlin? // *Istoriyata – profesiya i sadba: Sb. v chest na 60-godishninata na chl.-kor. d.i.n. Georgi Markov*. Sofiya: Tangra TanNakRa ИК, s. 83 – 90 [Петков, П. Ст. (2008). Краят на Руско-турската война 1877 – 1878 г. – Одрин, Сан Стефано или Берлин? *Историята – професия и съдба: Сб. в чест на 60-годишнината на чл.-кор. д.и.н. Георги Марков*. София: Тангра ТанНакРа ИК, 83 – 90].

Rossiia i natsionalno-osvoboditelnaya borba na Balkanah 1875 – 1878. М., 1978.

Narochnitsky, A.L. (1978). *Russia and the national liberation struggle in the Balkans 1875–1878*. Moscow: Nauka [Нарочницкий, А.Л. (1978). *Россия и национально-освободительная борьба на Балканах 1875 – 1878*. Москва: Наука].

Tonev, V. (1999). *Sled San Stefano i Berlin 1878 g. Izsledvane, dokumenti i materiali za osvobozhdenieto na Severoiztochna Bulgariya ot osmanska vlast*. Sofia [Тонев, В. (1999). *След Сан Стефано и Берлин 1878 г. Изследване, документи и материали за освобождението на Североизточна България от османска власт*. София].

Hertslet, E. (1891). *The map of Europe by treaty; showing the various political and territorial changes wich have taken place since the general peace of 1814. With Numerous Maps and Notes*. Vol. IV. 1875 to 1891. London.

**“BASES OF PEACE” OF 19/31 JANUARY 1878 –
THE FIRST RUSSIAN-TURKISH AGREEMENT
ON THE ESTABLISHMENT OF BULGARIAN STATE.
(OR WHY THE PRELIMINARY TREATY OF PEACE IN SAN
STEFANO IS NOT THE BEGINNING OF NEW BULGARIA)**

Abstract. In this article, the text of the protocol on the acceptance of the preliminary Bases of Peace, signed by representatives of Russia and the Ottoman Empire on January 19, 1878 in Adrianople, was published in Bulgarian. The

analysis of the document shows that this is the first inter-state agreement at the end of the Russian-Turkish War of 1877 – 1878, which envisages the establishment of an autonomous Bulgarian state (Principality of Bulgaria). The boundaries of the Principality are determined according to the principle of the majority of the Bulgarian population, but cannot be less than the limits set by the Constantinople Conference of the Great Powers in 1876.

✉ **Prof. Petko St. Petkov**

Department of Early-modern and Modern Bulgarian History
Faculty of History
University of Veliko Turnovo
2, T. Tarnovski St.
5003 Veliko Turnovo , Bulgaria
E-mail: drpstpetkov@gmail.com